Handvatten voor monitoring kruiden-en faunarijk grasland & vochtig weidevogelgrasland

ROODHART VELDWERK

Berkenwoude, NBC Krimpenerwaard, 29 september 2026

ROODHART VELDWERK

ADVIESLOKET
BODEM & NATUUR

CURSUS • ONDERZOEK • ADVIES • UITVOERING HERSTELMAATREGELEN • MONITORING

Kruiden-en faunarijk grasland (N12.02)

- De minimale ambitie voor dit beheertype komt het best overeen met de beschrijving van Gras-kruidenmix (type 3) uit de veldgids ‘Ontwikkelen van kruidenrijk grasland’ (Schippers 2023). In dit type grasland komen zo’n 15-25 soorten per 25 m2 voor en de productie van gras is beperkt (5 tot 7 ton droge stof per ha per jaar). Kenmerkende soorten zijn bijvoorbeeld gewoon reukgras, rode klaver en:
- op zandgrond: gewone veldbies en gewoon biggenkruid;
- op veengrond; zomprus, zwarte zegge, en egelboterbloem;
- op klei/leem; soorten als glanshaver en kraailook.

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland – Flora en fauna

Soortgroep	Soorten
Planten:	bochtige klaver, echte koekoeksbloem, gewone brunel, gewone margriet, grote ratelaar, kamgras, karwijvarkenskervel, klavervreter, klein vogelpootje, knolvossenstaart, knoopkruid, moerasstruisgras, muizenoor, polei, spits havikskruid, waterkruiskruid, witte munt, zwarte zegge
Dagvlinders:	argusvlinder, bruin blauwtje, bruine vuurvlinder, bruin zandoogje, geelsprietdikkopje, groot dikkopje, hooibeestje, kleine parelmoervlinder, zwartsprietdikkopje

Kwaliteitsbepaling

- “Hoog”: indien minimaal 6 kwalificerende soorten voorkomen, waarvan ten minste 4 op >15% van de oppervlakte van het beheertype en beide soortgroepen vertegenwoordigd zijn.
- “Midden”: indien 4-5 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse “Hoog” voldaan wordt.
- “Laag”: indien niet aan de klasse “Midden” of “Hoog” voldaan is.

Type 3 gras-kruidenmix

Type 4 bloemrijk grasland

Vochtig Weidevogelgrasland (N13.01)

Een goede kwaliteit kenmerkt zich door een mozaïek van verschillende beheersvormen van grasland (diversiteit in maaidata, beweiding, plasdras etc.), een rijke en bereikbare bodemfauna, insectenrijkdom (‘kuikengrasland’), een open landschap met weinig dekking voor predatoren en brede, rijkbegroeide slootkanten. Heel laat gemaaide delen (na 1 augustus) zijn van belang voor de kwartelkoning, andere vogelsoorten en insecten. Het maai- en graasbeheer wordt zodanig gevoerd dat zo min mogelijk jongen slachtoffer worden van beheeringrepen.

Voorbeeldgebieden

Hempense meer, Wynse polder, Haenmeer, de Dulf, Westerhornerpolder, Wormer- en Jisperveld, de Wilck, Donkse laagten, Westeinde en Oude land van Strijen.

Vochtig weidevogelgrasland van goede kwaliteit heeft een open karakter zonder opgaande structuurelementen, waardoor de dekking voor predatoren beperkt is. Naast de overwegende korte grazige vegetaties is ook enig mozaïek gewenst van hoge en lage gras- en kruidenvegetatie en een rijk begroeide slootkant voor voedsel en dekking van de kuikens. Dit mozaïek wordt verkregen door een afwisseling van tijdstip en vorm van beheer (maaien, begrazen).

Flora en fauna

Biotische kwaliteit wordt uitgedrukt in het voorkomen van kwalificerende broedvogels:

N13.01 Vochtig weidevogelgrasland – Flora en fauna

Soortgroep	Soorten
Broedvogels:	gele kwikstaart, graspieper, grutto, kemphaan, krakeend, kuifeend, slobeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, wintertaling, wulp, zomertaling

Kwaliteitsbepaling

- “Hoog”: indien meer dan 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen
- “Midden”: indien 45 – 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen
- “Laag”: indien 35 – 45 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen

Type 1 Grassenmix

Type 1 Natte variant grassenmix

Type 2 Grassenmix plus

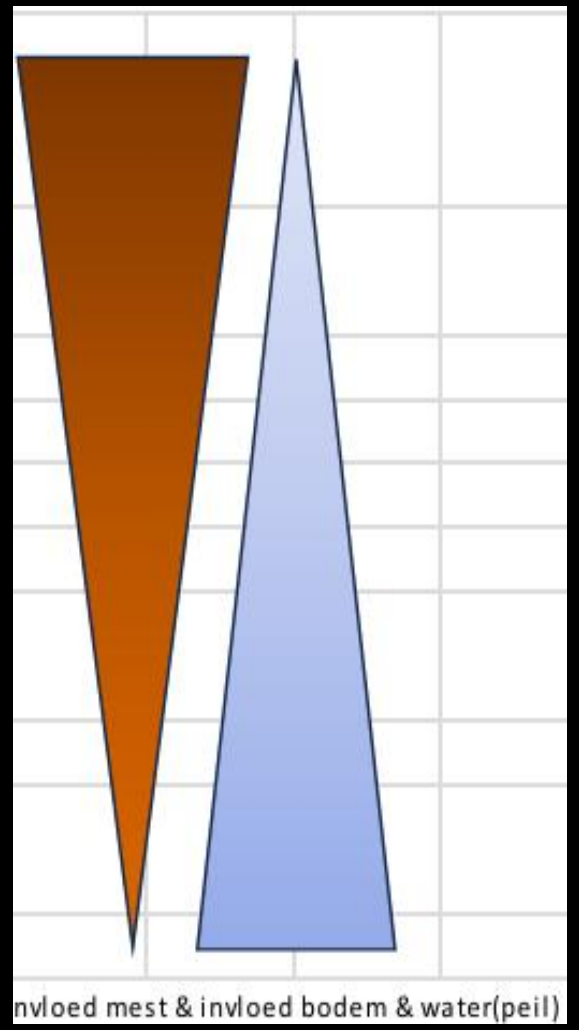

Type 3 gras-kruidenmix

Type 4 bloemrijk grasland

Overzicht graslandtypen

Graslandtypen	Oogst tonnage droge stof/ ha per snede	Mestgift waarvan stikstof(kg) /ha/jaar	Aantal soorten ((schijn)grassen en kruiden) per 25 m²
Type 00 Engels raai grasakker	>10 ton	300>	<5
Type 0 Engels raaigrasland	>10 ton	200>	<10
Type 1 Grassenmix	8-10 ton	100-200	10-12
Type 2 Grassenmix plus	7-9 ton	75-100	12-17
Type 2* Zwaar gewas	>7-9 ton	75-100	<12
Type 2G Gedegenereerd grasland	< 3 ton	op basis van bodemmonster tekorten aanvullen	<10
Type 3 Gras-kruidenmix	5-7 ton	50-75	15-25
Type 4 Bloemrijk (schraal)grasland	3-6 ton	<50	20-40
Type 5 Schraalland	<5 ton	incidenteel	>25

Stichting Part-ner methode®

Graslandtypen en kuikenland

- Graslandtype
- Kenschets
- Opbrengst
- Mestgift (instandhouding)
- Graslandgebruik
- Kwaliteit als kuikenland

© Rudi Terlouw en Wim Schippers (jan. 2022)

Grassenmix (type 1)

Groenbonte lappendeken van hoogproductieve grassen.
Grof mozaïek van Engels raaigras, Ruwbeemdgras, Fioringras, Geknikte vossenstaart en Timothee.
Gering aantal kruiden (in haarden): Kruipende boterbloem, Witte klaver, Kweek (zodebeschadiging) en Ridderzuring (verdichting).
Opbrengst 8-10 ton ds/ha. Greppels in maart al droogvallend.
Eerste snede vanaf half mei. Mestgift 150-200kg N/ha.
Bij uitgesteld maaien: ongeschikt als kuikenland (dicht en hoog).
Bij extensief voorweiden: geschikt voor kievit, scholekster en tureluur.

Grassenmix-plus (type 2)

Structuurrijke mix. Naast hoog ook matig productieve grassen: Beemdlangbloem, Kamgras, Gestreepte witbol, Zachte dravik, Grote vossenstaart.
Beperkt aantal kruiden (niet grondsoort-specifiek): Gewone hoornbloem, Pinksterbloem, Vertakte leeuwentand, Madelief, Veldzuring en Scherpe boterbloem.
Opbrengst 7-9 ton ds/ha. Eerste snede eind mei – half juni, na de (vroege) kuikenfase. Mestgift 75-100kg N/ha (15-20 ton vaste mest).
Naweiden met max. 2 GVE/ha.
Volledig geschikt kuikenland bij hoog waterpeil + uitgestelde mestgift.

Gras-kruidenmix (type 3)

Mix van kruiden en vooral matig productieve grassen: Reukgras, Rood zwenkgras, Mannagras en Moeraszoutgras.
Kruiden homogeen verspreid. Naast soorten van type 1 en 2 ook Smalle weegbree, Rode klaver, Kleine klaver en Tijmereprijs.
Vochtiger delen: Moerasvergeetmenietje, Echte koekoeksbloem, Moerasrolklaver.
Opbrengst 6-7 ton ds/ha. Eerste snee vanaf half juni (na kuikenfase).
Mestgift 50-75kg N/ha (10-15 ton vaste mest).
Naweiden met max. 1.5 GVE/ha.
Geschikt kuikenland tijdens de gehele kuikenfase.

Bloemrijk grasland (type 4)

Bonte mix van grassen, schijngrassen en talrijke kruiden die karakteristiek zijn voor bodem- en vochttoestand, zoals Margriet, Vogelwikke, Kale jonker, Moeraswalstro, Knoopkruid en Brunel (fijn mozaiek).
Kruidenaandeel meer dan 50%.
Opbrengst 4-6 ton ds/ha. Eerste snee vanaf half juni (na kuikenfase).
Mestgift 50kg N/ha/2 jaar (10 ton vaste mest). Naweide max. 1 GVE/ha.
Geschikt kuikenland tijdens de gehele kuikenfase.

3 kernwaarden van natuurlijk kruidenrijk grasland (1)

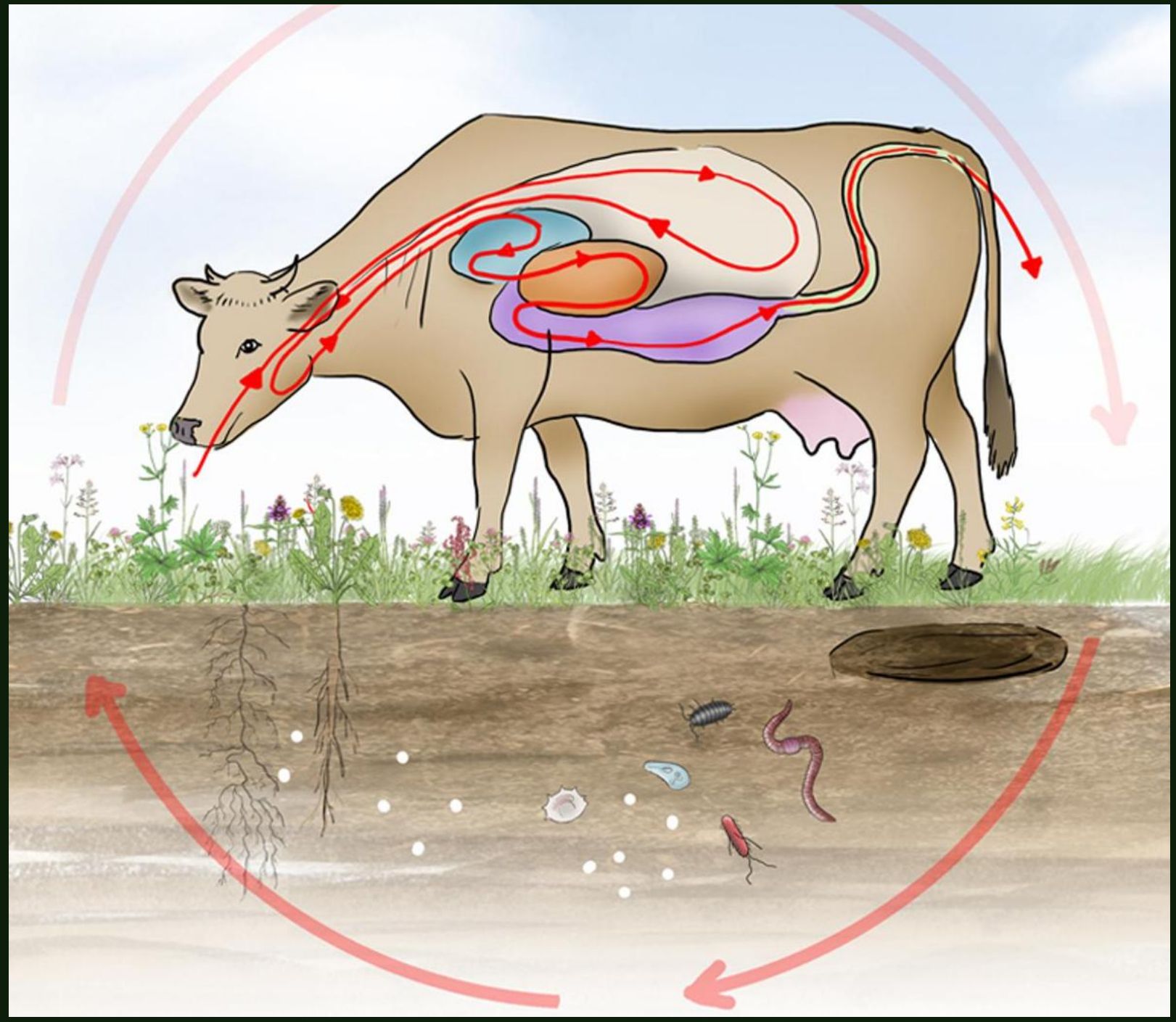

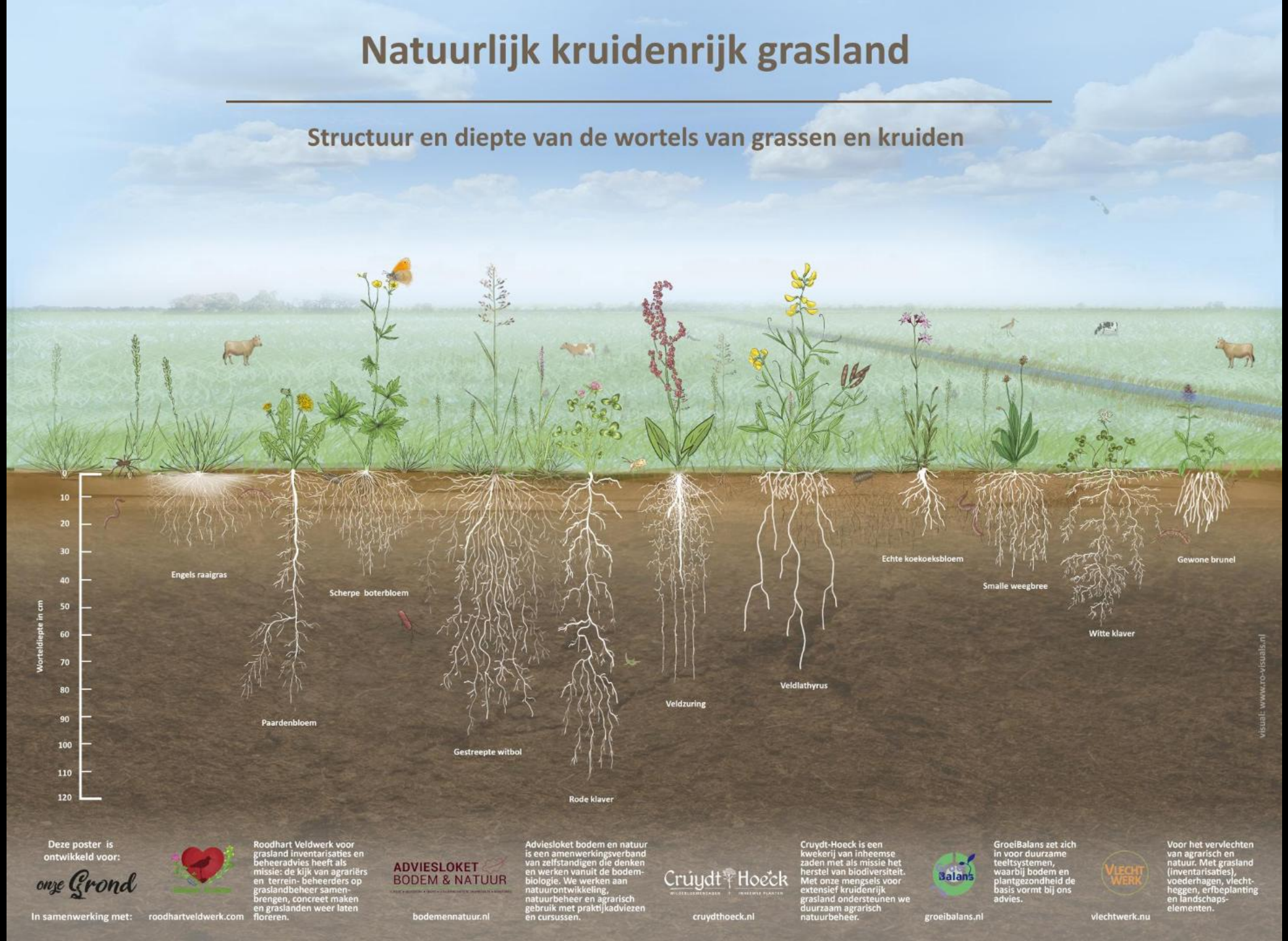

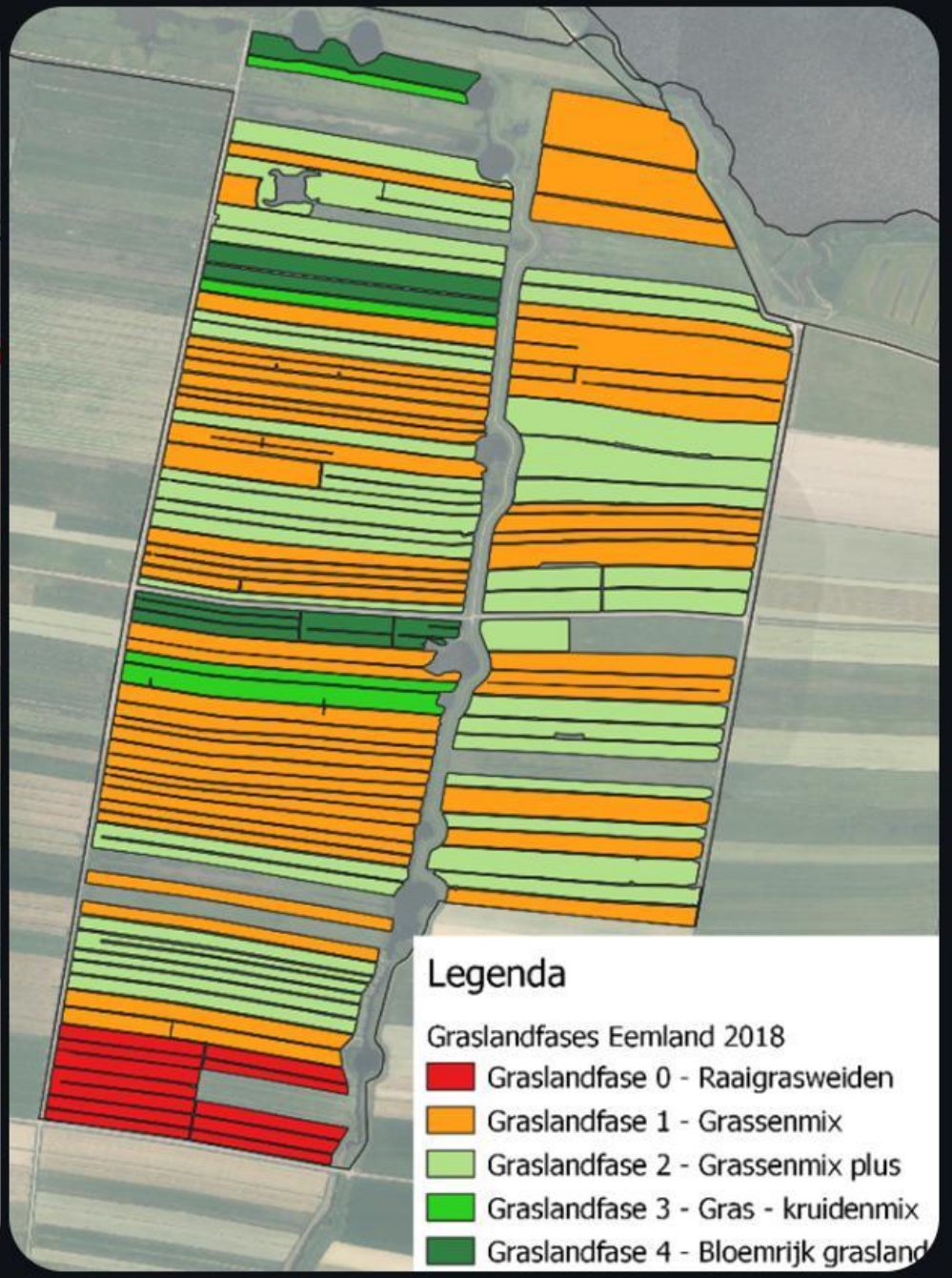

(2)

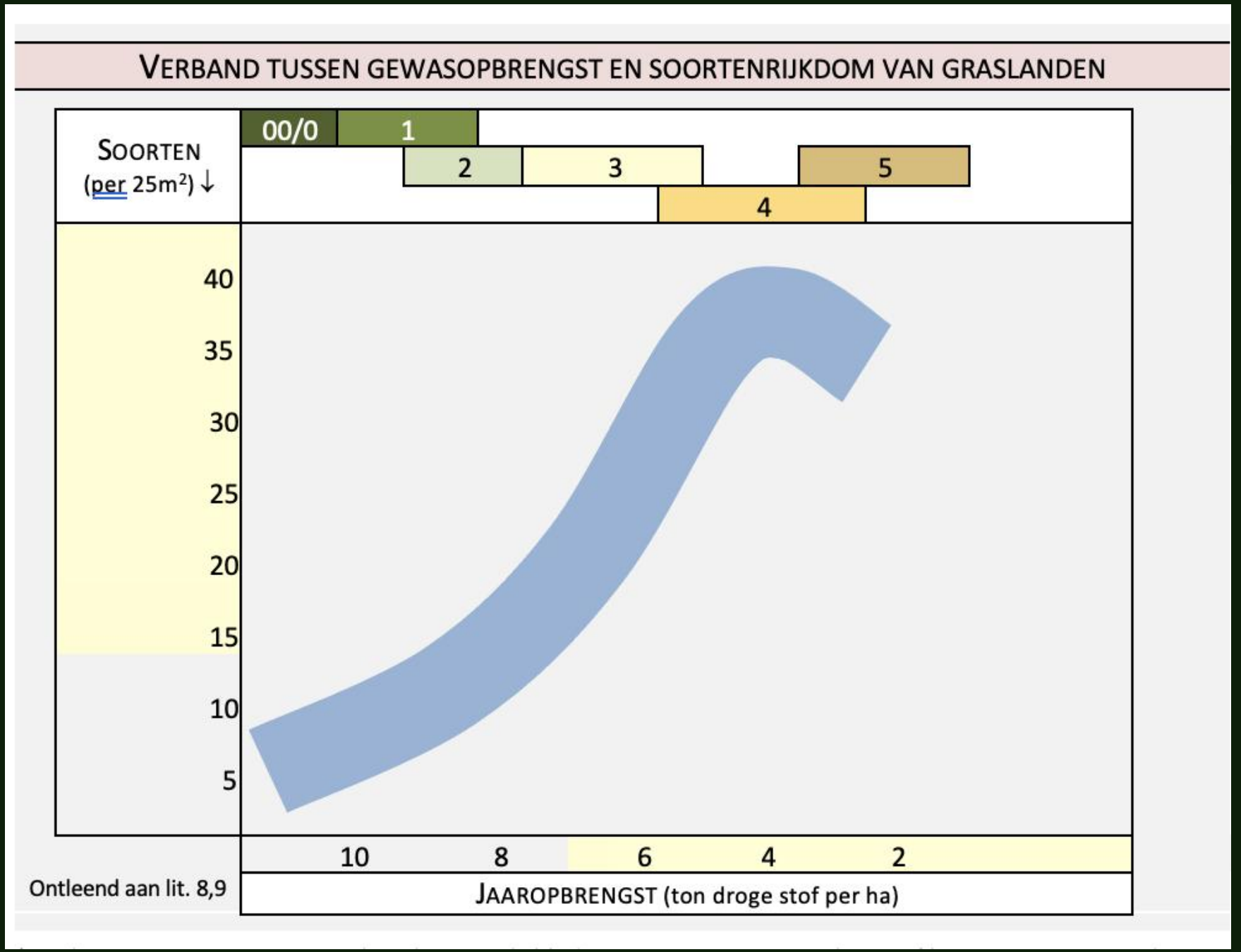
(3)

Natuurlijk kruidenrijk grasland
Structuur en diepte van de wortels van grassen en kruiden
Wortieldiepte in cm
0
10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
110
120
Engels raaigras
Scherpe boterbloem
Paardenbloem
Gestreepte witbol
Rode klaver
Veldzuring
Veldlathyrus
Echte koekoeksbloem
Smalle weegbree
Witte klaver
Gewone brunel
visual: www.ro-visuals.nl
Deze poster is ontwikkeld voor:
onze Grond
In samenwerking met:
roodhartveldwerk.com
Roodhart Veldwerk voor grasland inventarisaties en beheeradvies heeft als missie: de kijk van agrariërs en terrein- beheerders op graslandbeheer samen-brengen, concreet maken en graslanden weer laten floreren.
ADVIESLOKET BODEM & NATUUR
bodemennatuur.nl
Adviesloket bodem en natuur is een amenwerkingsverband van zelfstandigen die denken en werken vanuit de bodem-biologie. We werken aan natuurontwikkeling, natuurbeheer en agrarisch gebruik met praktijkadviezen en cursussen.
Cruydt Hoeck
cruydthoeck.nl
Cruydt-Hoeck is een kwekerij van inheemse zaden met als missie het herstel van biodiversiteit. Met onze mengsels voor extensief kruidenrijk grasland ondersteunen we duurzaam agrarisch natuurbeheer.
GroeiBalans
groeibalans.nl
GroeiBalans zet zich in voor duurzame teeltsystemen, waarbij bodem en plantgezondheid de basis vormt bij ons advies.
VLECHTWERK
vlechtwerk.nu
Voor het vervlechten van agrarisch en natuur. Met grasland (inventarisaties), voederhagen, vlecht-heggen, erfbeplanting en landschaps-elementen.

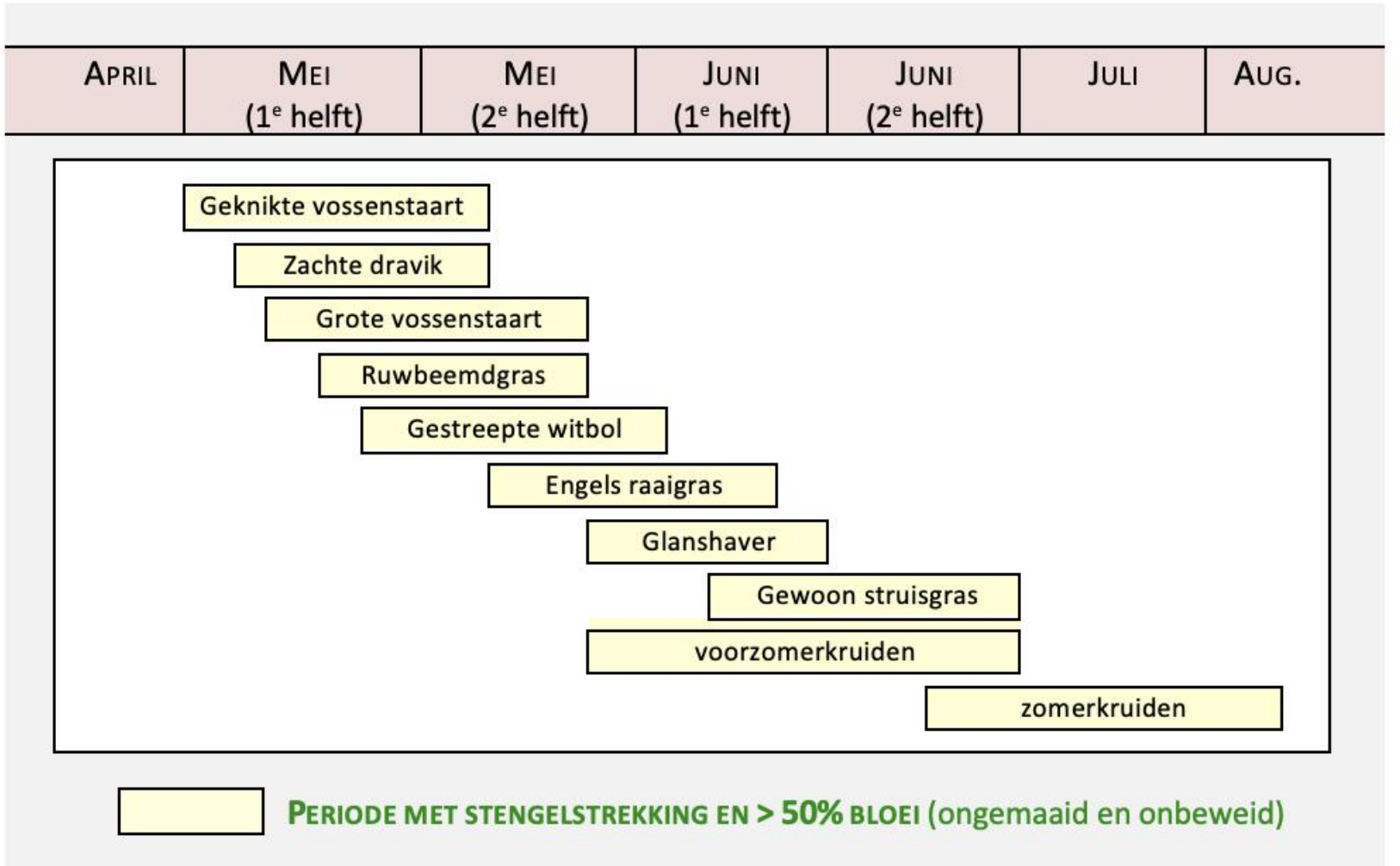

Legenda
Graslandfases Eemland 2023
Graslandfase 0 - Raaigrasweiden
Graslandfase 2 - Dominant stadium
Graslandfase 3 - Gras-kruidenmix
Graslandfase 4 - Bloemrijk grasland

Legenda
Graslandfases Eemland 2018
Graslandfase 0 - Raaigrasweiden
Graslandfase 1 - Grassenmix
Graslandfase 2 - Grassenmix plus
Graslandfase 3 - Gras - kruidenmix
Graslandfase 4 - Bloemrijk grasland

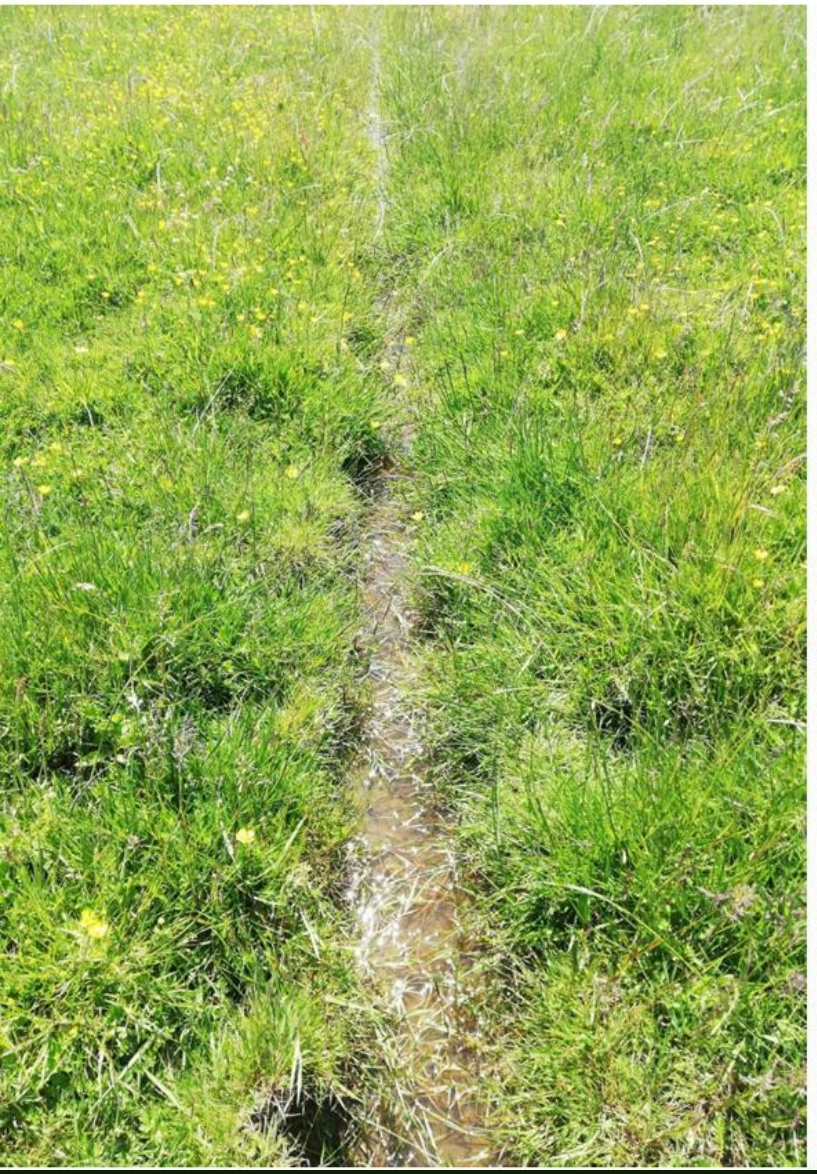
Ontwikkelbeheer
=
gewasopbrengst
verlagen

Ontwikkelbeheer = tijdig maaien

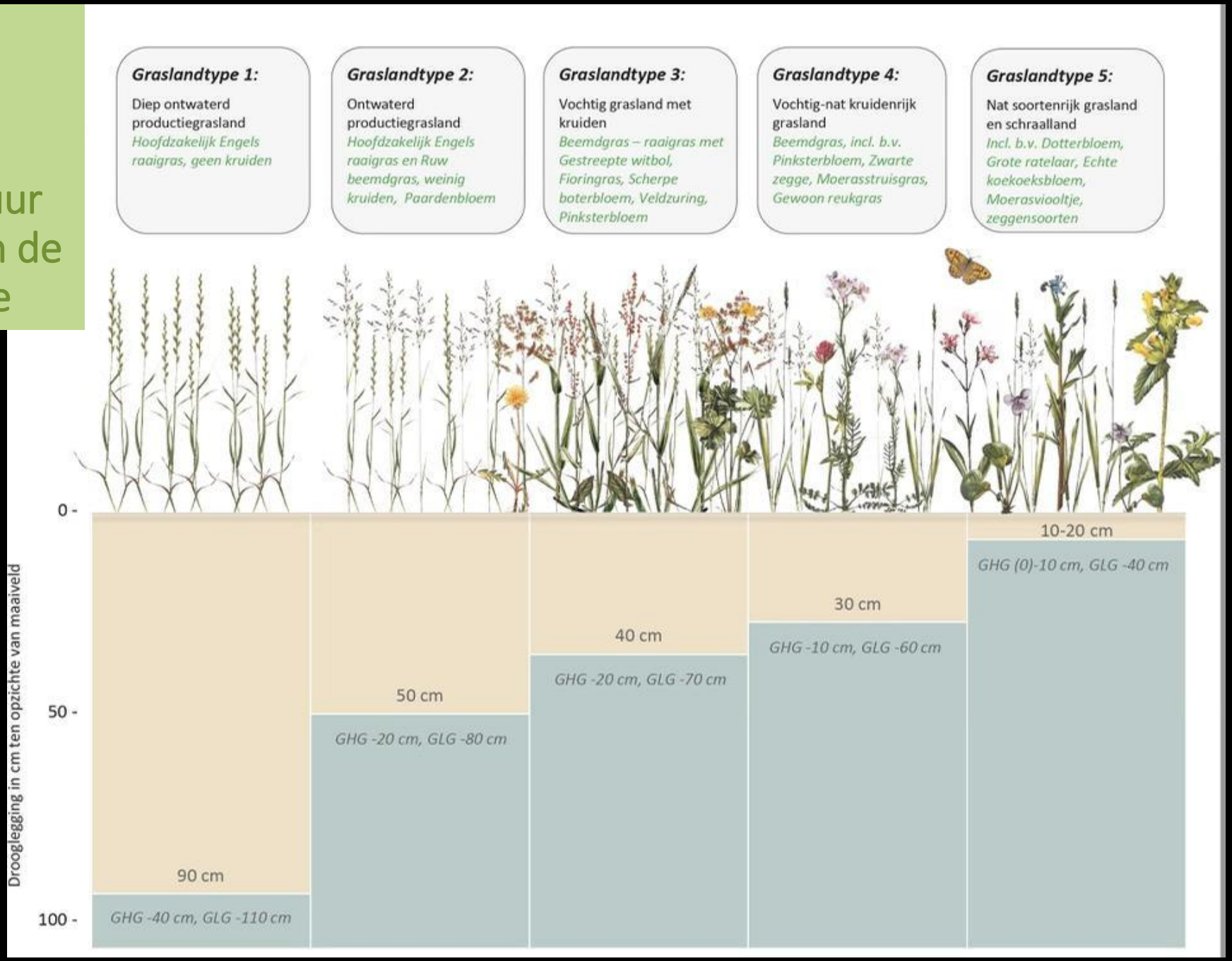
Met greppels sturen op goed kuikenland

Temperatuur verlagen in de wortelzone

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, 24 maart 2022

Wat te doen tegen verpitrussing?

10 Gouden regels tegen Pitrus/ Vegetatieontwikkeling, kruidenrijkdom en pitrus bij extensivering en vernatting in veenweiden (A&W, 2011 & 2025)

10 % bedekking vanuit slootkant of greppel is acceptabel

- Voorkom sterke waterstandsschommelingen> zorg in weidevogelgebieden voor een laag winterpeil om zaadverspreiding te voorkomen en waterafvoer mogelijk te maken. Voer peilverhoging gefaseerd uit.
- Zorg voor een goede afvoer van regenwater via (jaarlijks) onderhouden greppels
- Voer een najaar/ wintermaaironde uit bij vorst/ bij draagkracht
- Voorkom zodebeschadiging/ open zode en verdichting> gebruik lichte machines
- Neem een bodemmonster en vul tekorten aan in de bodem met ruige mest, bokashi/compost of een langzaamwerkende kalk.
- Combineer de maatregelen en doe dit consequent en intensief

Instand houdings beheer

Ontwikkelen en instandhouden van kruidenrijk grasland samengevat

We maken onderscheid tussen het ontwikkelen en instandhouden van kruidenrijk grasland.

Ontwikkelen

Om kruidenrijk grasland (type 3 en 4) te ontwikkelen is maatwerk nodig. Om de gewasopbrengst vlot te laten dalen tot het daarvoor benodigde niveau van 5-7 ton droge stof/ha/jaar, is het advies voor de eerste 2 tot 4 jaar:

- Maaien en het gewas afvoeren zónder sterke bodemverdichting (2 of 3 maal per jaar)
- Niet mesten (hooguit eenmalig 10 ton vaste mest/ha (nazomer) om bodemleven te voeden
- Naweiden zonodig inpassen na 2 maaibeurten, naar draagkracht (met gem. 1.5GVE/ha) [1]
- Met alleen weiden blijft de ontwikkeling meestal hangen in een Grassenmix (type 1, soms 2)
- Graslandbegroeiing niet lang de winter in laten gaan (uitgezonderd roterende faunastroken)

Afhankelijk van het graslandtype in de uitgangssituatie, vraagt het 2-3 jaar (humusarm zand) en 3-4 jaar (klei en veen) om het niveau van 5-7 ton droge stof te bereiken (type 3).

Van groot belang in deze ontwikkelingsfase is het tijdig uitvoeren van de eerste maaibeurt:

- Begin mei voor graslandtype Raaigrasakker (00)
- Half mei voor graslandtype Raaigrasland (0)
- Tweede helft mei voor graslandtype Grassenmix (1)
- Eind mei voor graslandtype Grassenmix-plus (2) [2]
- Vóór juni als sprake is van het ongewenste Dominant-stadium (type 2d) [3]

Is de begroeiing eenmaal kruidenrijk (type 3), dan kan het maaitijdstip verder opschuiven.

Instandhouden

Als er na ontwikkeling sprake is van kruidenrijk grasland dan is het omwille van biodiversiteit zinvol én gewenst om te differentiëren in gebruiksvormen. Voortzetting van permanent maaien (1 of 2 maaibeurten op zand en 2 beurten op klei en veen) leidt tot zeer schaars geworden bonte hooilanden (voorheen een paar procent van het areaal). Het maaitijdstip kan opschuiven (vanaf juni). Overgaan op weiden en combinaties van maaien en weiden leidt tot bonte kamgrasweiden (voorheen 25% van het areaal). In uitzonderlijke milieus is in principe een doorgaande ontwikkeling mogelijk richting schraalland (graslandtype 5). De volgende gebruiksvormen zijn relevant:

Gras-kruidenmix (graslandtype 3)

- Onderhoudsbemesting bij permanent maaien: 50-75 kg N/ha/jaar (zand) of 2 jaar (klei/veen)
- Bij voorkeur in de vorm van vaste mest (10-15 ton/ha)
- Weiden naar draagkracht. Richtlijn: gemiddeld 1.5 GVE/ha [1]

Bloemrijk grasland (graslandtype 4)

- Onderhoudsbemesting bij permanent maaien: 50-75 kg N/ha/2 jaar (zand) of 4 jaar (klei/veen)
- Bij voorkeur in de vorm van vaste mest (10-15 ton/ha)
- Weiden naar draagkracht. Richtlijn: gemiddeld 1 GVE/ha [1]

Schraalgrasland (graslandtype 5)

- Bemesting hooguit incidenteel om sterke verzuring (verlies diversiteit) tegen te gaan
- In de vorm van vaste stalmest of slootbagger. Bekalken als herstel van buffering nodig is.
- Gebruiksvorm: meestal permanent maaien. Naweiden naar draagkracht: gem. < 1 GVE/ha [1]

1 - Binnen genoemde veebezetting is ruimte voor variatie in aantal dieren en weidedagen (naar draagkracht).
2 - Eind mei – half juni voor instandhouden als kuikenland (weidevogels). Desgewenst voorweiden tot mei.
3 – Vóór half juni in het geval van een zwaar gewas Glanshaver; in ieder geval ruim voor zaadzetting.

WITTE KLAVER (type 0/1)

RODE KLAVER (type 3)

KLEINE KLAVER (type 3)

HOPKLAVER (type 3 / klei)

SMALLE WIKKE (type 3 / zand)

MOERASROLKLAVER (type 3 / v-n)

VOGELWIKKE (type 4)

VELDLATHYRUS (type 4)

GEWONE ROLKLAVER (type 4)

Systemische kijk: alles beïnvloedt elkaar

ADVIESLOKET BODEM & NATUUR

CURSUS • ONDERZOEK • ADVIES • UITVOERING HERSTELMAATREGELEN • MONITORING

ROODHART VELDWERK